

V. 2. a

4, 52

290.

13

ORATIO.

CAROLO. XII.

REGI. SVECORUM.

INVICTISSIMO.

OB. LIBERATAM. AB. OBSIDIONE. NARVAM.

ET. REPORTATAM. A. MOSCIS,

VICTORIAM.

dicta

A.

JOSIA. HENRICO. OPITIO.

HENRICI. FILIO.

IPSO. DIE. CAROLO. IN. FASTIS.

SACRO.

A. c1o 1o ccl.

KILONI.

LITERIS. BARTHOLDI. REUTERI. ACAD. TYPOGR.

ORATIO

CAROLO XII.

SVECORUM, GOTHORUM, VANDALORUMQUE. REGI.
INVICTISSIMO. MOSCORUM, TRIUMPHATORI, LIVONIÆ. LIBERA-
TORI. PIO. FORTI, FELICI. QVOD. SERVATA. PRÆCIPUA. ILLIUS.
URBE. NARVA. SOLUTA. QVATUOR. MENSIVM. OBSIDIONE. ET.
FUSIS. FUGATISQUE. HOSTIBUS. BARBARIS. REIPUBLICÆ. CHRI-
STIANÆ. PER. LUTHERUM. REPURGATÆ. NON. SINE. DIVINO.
AUXILIO. REDDITA. SIT. SECURITAS. UT. IN. PUBLICA. LÆTI-
TIA. PRIVATAM. TESTARETUR. VOTI. COMPOS. POSUIT.

D. C. Q.

JOS. HENR. OPITIUS

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

JO. BURCHARDUS MAJUS,

ELOQ. ET HIST. PROF. P.

Inter plurima, quæ proximo superiori anno acciderunt, memoratu digna, non postremo loco numeroque habenda est Suecorum à Moscis, Narvam urbem oppugnantibus, reportata victoria. Cum enim vix unquam tam exigua manus tantas prostraverit copias, nihil fere illa aut nobilius aut illustrius cenferi posse arbitramur. Hocque nomine non solum Livoni, à barbarorum insultibus feliciter liberati, gaudent ac exultant, sed & omnes finceriori religioni addictæ Gentes atque Principes incredibili quodam afficiuntur lætitiæ sensu, Deoque, pacis ac belli arbitro, maximas agunt habentque gratias, quod magnum illud Christianæ reipublicæ per Lutherum repurgatæ præsidium perfugiumque, CAROLUM XII. ab inmani ac superstitioso hoste invictum præstiterit ac vindicarit. Nimirum opera Dei extollere gloriosum est; ejusdemque beneficia æstimare, pium. Quæ quicumque celat alios, & gloriæ divinæ detrahit, & ingrati animi velut mole

quadam beneficentiæ fontem obstruit. Neque enim apud homines tantum gratia parit gratiam; sed ipsum etiam cœleste Numen debitis clementiæ suæ præconiis ad conservanda nobis & augenda bona movetur ac permovetur. Quocirca cum ubique circumsonare audiantur tot gratulantium voces & applausus, pereximius doctissimusque Juvenis, **JO-SIAS HENRICUS OPITIUS**, Kiloniensis Hofsatus, Optimi Parentis, de Ecclesia pariter atque Academia hac nostra longè meritissimi, haud degener filius, sacrarum & humaniorum literarum studiis apprime florens, tantæ rei fama excitatus & ipse non tam liberalis ingenii stylique exercendi, quam pietatis suæ testandæ causa orationem quandam à se compositam præterita dierum hebdomade mihi exhibuit, qua **DEI** liberatoris celebraverat auxilium, Regemque Europæ maximum, tam præclari facinoris autorem actoremque prædicaverat. Cujus elocucutio quoniam admodum perspicua, ornata & in affectata est, quas tres virtutes Aristoteles in civilis sermonis dictione cum primis requirit: autor suasque ei exstiti, ut illam in amplissimo doctorum confessu publice solemniterque recitaret. Quare omnes atque singulos bonarum literarum fautores ac patronos obnixè rogamus, ut ad futurum diem **XXVIII. Januarii**, auspiciatissimo **CAROLI** nomine insignitum, dicturo benevolam audiendi operam navare ne dedignentur. **P. P. die XXIII. Januarii, A. O. R. MDCCI.**

SI quis unquam annus exstitit vel
fortunæ varietate, vel eventuum
magnitudine, vel casuum rerum-
que ubertate memorabilis; is
certe eo à nobis habendus est
numero, qui sæculo huic decimo septi-
mo imposuit finem, novique adeo felix
auspicium auguriumque præbuit. Quæ enim
rarissime alias, & post multarum demum æta-
tum intervalla accidisse legimus, ea omnia hic
quasi concurrere, animisque nostris tanquam
miranda exhiberi videmus. Etenim quid
tam est novum, quam belli incendium, in re-
gionibus hisce nuper excitatum, singulari pro-
videntia atque clementiâ divina tam brevi
tempore extinctum prorsus esse ac deletum?
quid tam præter morem ac consuetudinem,
quam in locum defuncti Pontificis Romani
Innocentii XII. ad dignitatis illius fastigium
evectum

evectum esse virum, vix quinquaginta annos
natum? quid tam inopinatum, quam po-
tentissimum Hispanorum Regem in optimo
ætatis suæ flore sine prole decessisse, cum eo-
que universam regiam defecisse stirpem?
quid denique tam inauditum, quam unum ex
Principibus Galliæ, qui regni illius honori ac
incrementis perpetuo adversati sunt, nomi-
natum esse successorem? Ut jam plura alia ta-
citus præteream, quæ annum hunc multipli-
ci conversione insignem reddiderunt atque
illustrem. Inprimis verò eundem Magno
Moscoviæ Duci fatalem, Inviçtissimo contra
Suecorum Regi faustum accidisse, nemo faci-
le negabit, qui ea, quæ nuperrime in Livo-
nia cum omnium admiratione gesta sunt, ac-
curatius aliquanto perpenderit. Quis enim
vestrùm est, Auditores, ad cujus aures non
pervenerit tristissimus ille de oppugnatione
urbis Rigæ nuntius? Quis est, qui ignoret,
quantum ibidem sanguinis humani fusum,
quantæ cædes factæ, quot desolati pagi, quot
agri ab hostibus devastati, quot exusta ædi-
ficia, quot denique incolæ maximis affecti
sint injuriis? Cumque unum malum alterius
plerumque soleat esse causa, quis est, cui non
in

in recenti adhuc memoriâ hæreat infesta Mō-
fcorum in eandem Livoniam irruptio, acerrī-
maque obsessio præcipuæ ejusdem civitatis
Narvæ? Nihil jam dicam de incredibili barba-
rorum istorum multitudine; nec commemo-
rabo maximam tormentorū, quæ secum addu-
xerunt copiam; tacebo etiā effusam obsiden-
tium in urbem illam rabiem, quæ omnia satis
superque demonstrare possunt, quanto in di-
scrimine ac dimicatione fortunæ tunc fuerit
Livonia: sed dicam tantummodo de admirandâ
illâ, quam potentissimus Suecorum Rex à tan-
to exercitu tam parva suorum manu reportavit,
victoriâ, quâ non solum Narvam ab obsidione,
vicos ab ex cidio, agros à desolatione, domus ab
incendio, cives ab internecone, ac universam
adeo Livoniam à subjugatione & servitute, sed
etiā, quod longe majus est, totam purio-
rem religionem à maximo, quod ei immine-
re videbatur, periculo asseruit fortiter ac libe-
ravit. Iniquum profecto, ne dicam impium,
foret, si hoc tam egregium, tamque præcla-
rum Regis facinus in tanta rerum omnium
exultatione ingrato plane silentio suppressere
vellemus: iniquum; nisi summo cœlestique
Numini pro insolito hoc concesso triumpho
decen-

111

decentes ageremus haberemusque gratias:
iniquum; nisi fortissimo Regi tam gloriosam
victoriam toto studio gratularemur. O Agite i-
gitur, Auditores honoratissimi, accedamus
ad victoris pariter victique castra aliquanto
propius, summum Livoniæ periculum, ac in-
signem Suecorum felicitatem, foedissimam-
que hostium fugam animis nostris paulo peni-
tius contemplaturi. Ego enim, licet adhuc
juvenis ingenio modico, doctrinâque per-
quam mediocri sim; non patiar tamen pro
meâ in Regem pietate, ut lætis passim circum-
sonantibus clamoribus solus obmutescam.
Quin potius communi laudis gaudijque voci
vocem meam, quantumvis debilem adjungam,
DEI victoris, Christi liberatoris auxilium ce-
lebrabo, atque Regem, tantæ rei autorem a-
ctoremque prædicabo. Quod dum facere ag-
gredior, unum hoc à vobis, Auditores omni-
um ordinum honoratissimi, etiam atque etiam
contendo, ut, si dignitati hujus argumenti ex-
spectationique vestræ mea non responderit o-
ratio; id pro singulari vestra æquitate, ætati
meæ, gravibus ejusmodi rebus pertractandis
parum idoneæ, condonetis, & hos qualescun-
que conatus meos solitâ vestra benevolentia
prosequi ne dedignemini. Quar-

Quartus jam agitur mensis, ex quo Mosci, pacis fœderumque cum Suecis initorum immemores, & invidiâ dirâque dominandi libidine stimulati, infestis agminibus Livoniam, nihil tale metuentem, invaserunt, Narvam scilicet, quæ ipsis jam dudum sedes fuerat in oculis, subjugaturi. Quis quæso, Auditores, illo tempore adeo durus, atque ab omni humanitatis sensu remotus fuit, cui non summa illa, quæ tum Livonos premebat calamitas, magnum & acerbum excitaverit dolorem? Nam cum Polonorum Rex obsidione clausam adhuc teneret Rigam, jamque vicinum illi castellum, à fluvio Dunanomen habens, occupasset; nemo non sentiebat, quanto periculo expositi essent Livoni, præsertim, postquam hostem novum præter cæteros trucem, ferum, asperum, & inhumanum, maximis post hominum memoriam copiis, ac incredibili machinarum bellicarum apparatu munitissimum propugnaculum suum Narvam petere audiverunt. Neque enim satis huic erat datâ semel fide violatâ, aut agros vastare, aut exurere vicos: sed quod multo magis metuendum fuit, totam Livoniam suæ subicere potestati cupiebat.

C

bat.

bat. Id quo efficeret facilius, copiis quanta fieri poterat, celeritate contractis, superque pontem, quem in Narva flumine fecerat, traductis, inopinantibus omnibus effusi imbris instar superveniebat, & obvia quæque abripiebat, delebat, trucidabat. Cumque nihil impetum ejus remorari amplius posset, ad ipsam accedebat Narvam, & castris positis, editaque crebris tormentorum ictibus murorum ruinâ, in ipsam urbem viam sibi patefacere, connitebatur. Quam ut ad deditionem eo celerius adigeret, tantam globorum ignitorum in eam injecit multitudinem, ut nec ipse Comes Hornius, cui defensio illius propugnaculi à Rege Suecorum commissa fuerat, tutum satis ab incendiis haberet locum. Hic vero vidissetis turrium nutationem, perforationem ædium, obsessorum lamentationes, atq; indefsum civium ac militum in defendendis reficiendisque vallis studium. Augebat periculi magnitudinem impar obsessorum ac obsidentium numerus. Quod si enim verum est, ut vulgo dici consuevit, vel fortissimum quemq; à duobus adversariis haud difficulter superari: cui non metus, ac terror incuteretur, cum sibi non adversus duos aut quatuor, sed viginti

viginti, sed triginta pugnandum esse videat? Accedebat, quod plane alienissimo anni tempore bellum hoc Livoniæ inferretur, extremo scilicet autumnno, quo frequentes cælo demissi imbres incedentium militum vestigia fallunt, & ægrius omnia tardiusq; moventur. Ita enim sibi persuaserant hostes, se effecturos, ut & Rex propter ingruentem hiemem ab auxiliis mittendis deterreretur, & Livonia, si omnem salutis spem ademtam sibi esse cerneret, jugo quamvis durissimo se submittere cogeretur. Nec minorem obsessis curam injiciebat ac timorem summa barbarorum in oppugnando ferocia. Sæpius enim maximo cum impetu nisuque, explosis circiter tribus tormentorum millibus, propugnaculi tentabant ascensum, semper tamen defendentium virtute cum insigni suorum clade fortiter repressi recedebant. Proinde neminem vestrum esse arbitror, Auditores, qui non intelligat, quanto tunc in discrimine atque periculo fuerit Livonia, quamque inter spem ac metum amittendorum sacrorum suorum versati sint omnes, quotquot repurgatam per Lutherum doctrinam profitentur. Siquidem nullum est dubium, quin Livoniâ subactâ, il-

2011

lius

lius incolas ad superstitiosum suum cultum vi traduxisset hostis, sicque nostra religio, quæ jam tum in aliis passim regnis jacturam fecit maximam, longe adhuc majorem fuisset factura. Sed obstitit divinum Numen, benignumque in rem Christianam fatum, ac universum hoc negotium præter omnium opinionem eo perduxit, ut mœror in voluptatem, ejulatus in gaudia, fletus in exultationem subito converterentur. Vix enim de vehementibus Moscorum insultibus ad potentissimi Suecorum Regis CAROLI aures perlata est fama, cum is, justo dolore commotus, confestim in id intendit animum, quemadmodum opem ferret pressis, atque unà ostenderet, quam sibi & religio, & pietas, & communis libertas curæ cordiq; esset. Summa igitur solertia bellum suscepturus classem instruit, conducit milites, instrumenta bellica navibus inferri curat, nullisque parcit sumptibus tantæ rei gerendæ necessariis. Utque manifestius suam in Livonos declararet propensionem, ipse, suâ salute pariter atque commodis posthabitis, expeditioni huic tam arduæ tamque ancipiti interesse decernit. O incredibilem Regis vigilantiam! ô amorem erga suos

suos prorsus admirabilem. Siccine ergo Rex
invictissime à periculosissimo hoc instituto
non Te dimovere potuerunt Serenissimæ Ma-
tris Tuæ preces, non civium Tuorum obte-
stationes, non hostium multitudo atque fe-
rocitas? Ita scilicet visum est supremo Numi-
ni, ut Tua in primis præsentia ac majestas eos
perterrefaceret, & castra ipsorū dissiparet, tuis
vero militibus adderet animum, totique adeo
Sueciæ innotesceret, quantum in Te Regem,
quantum patriæ defensorem, quantumque re-
ligionis habeat assertorem. Magna sunt, fa-
teor, quæ audivistis, Auditores, sed his longe
majora, quæ dicenda nobis restant. Nimi-
rum, rebus ex voluntate constitutis, Rex cum
parte exercitus felicibus auspiciis sub finem
mensis Octobris conscendit naves, easq; post
quadriduum ad littus Pernaviense appulit, atq;
eductis è classe militibus magnis itineribus
Wesembergium contendit, ibique tamdiu est
commoratus, donec & cæteri subsequerentur.
Qui postquam accesserant, suas conjunxerunt
vires, exercitumque circiter triginta millium
militum effecerunt. Tum itaque, cum non
solum copias auxilio sibi missas, sed ipsum et-
iam Regem præsentem viderent Livoni, dici

D

non

non potest; quantum propterea gaudium,
quanta fiducia apud omnes excitata fuerit.
Quod si enim exortis subito tempestatibus,
cum omnia circumfunduntur tenebris, cum
sæviunt turbines, cum inter imbres & procel-
las, interque fulmina & tonitrua versandum
est, ingens homines incessit pavor ac trepida-
tio; simul ac vero dux & moderator luminum
Sol splendissimis radiis tranquillam mortali-
bus serenitatem reddit, incredibili lætitiæ
sensu omnes afficiuntur: quantâ quæso volu-
ptate perfusos fuisse putabitis afflictissimos ci-
ves, cum in mediis belli procellis Regium il-
lud sydus apud se exoriri animadverterunt?
Non enim ignota ipsis fuit avita Regis fortitu-
do, quâ ipsum non sustinere tantum hostium
impetus, sed labefactare etiam atque infringere
posse confidebant: non summa ejusdem rei
militaris peritia, quam non tam ars & institu-
tio, quam ipsa natura illi concessisse videba-
tur: non ejus in perficiendis negotiis celeri-
tas, in tolerandis laboribus constantia, in evi-
tandis periculis prudentia, in defendendis
suis amor ac vigilantia singularis, quibus om-
nibus ad bene sperandum quasi signum ali-
quod tollebatur. Quocirca rebus omnibus
pru-

prudenter ordinatis, Rex pro admiranda divinitusque sibi concessa animi magnitudine primo quoque tempore obsessis opem laturus, confestim cum selecta manu Wesembergo profectus est. Neque enim diutius commorandum esse duxit, ne aut hostes augendi vires haberent tempus, aut urbs ab iisdem ad deditioem perPELLERETUR. Itaq; decretis profelici armorum successu supplicationibus, re-ctaiverunt in hostem, jamq; non longè ab illo aberant, cum in angusto, qui propè Pyhojeggium erat, loco aliquot Moscorum millia adventantibus sese opponere, eosdemque transitu fluvii prohibere conarentur. Sed virtute Suecorum repulsi tantâ celeritate ad alteram fluminis ripam se receperunt, ut de ponte, quem fecerant, dejiciendo haud cogitantes satis haberent, si salvi esse possent. Ulterius ergo progressi Sueci decimo nono Novembris die ad angustias Syllameggianas pervenerunt, quas cum ab hostibus desertas viderent, tanto studio accelerarunt iter, ut post multas tandem defatigationes vigesimo ejusdem mensis die paulo ante meridiem in adversariorum venirent conspectum. Atque hæc illa lux est, Auditores, quæ à Livonis
tam

tam anxie erat expectata: hæc illa lux, quam barbari miseris incolis insultantes tam brevi affuturam, haud crediderant: hæc illa lux, quæ fugatis discussisque omnium calamitatum ac ærumnarum tenebris clarissimum libertatis ac securitatis reduxit lumen. Enimvero conspectis procul hostibus adeo animo incitabatur Rex, ut eos è vestigio tubarum clangore, tormentorumque sonitu ad prælium provocaret; cunctantes verò ac in campum progredi nolentes in ipsis castris licet munitissimis aggrediendos censeret. Quid agis ô Maximè, ô Piissime Regum? Quodnam audes facinus valde quidem gloriosum, vires tamen excedens tuas? Tune hostes adorieris, non virtute, sed numero, sed opportunitate loci, sed aggeribus, sed tormentorum copia & magnitudine multis partibus superiores. Tune clara luce, nullo dolo, nullo noctis beneficio ufurus nudos munitis, defatigatos integris, imo, quod longe majus est, spiritum tuum, à quo singulorum dependet salus, tam præsentis, & vix effugiendo objicies discrimini? Parce ô Heros longe fortissime, parce, inquam, tuis, parce Tibi, neque prodigus sis vitæ tam pretiosæ, neque sine maxima totius regni cla-

de

de amittendæ: parce Tibi, & fortunæ cede,
inque meliora tempora Te conſerves. Sed
veniam des, ô Rex Invictiſſime! ita agenti te-
cum, & ſaluti Tuæ ſubtimenti. Optime e-
nim novi, Te & extrema Livonorum neceſ-
ſitate adductum, & divino fretum auxilio
conſtituiſſe aut ab hoſtibus eos liberare, aut
fortiter oppetere mortem tam decoram: Tali
animo, Auditores, Rex præditus duces ac
milites ſuos Gideonis inſtar adhortabatur, ut
quodcunque Ipſum patriæ cauſa ſuſcipere vi-
furi eſſent, idem imitari impigre ne detracta-
rent. Potenti hac graviſſimaque admonitio-
ne omnes inflammâti uno ore acclamarunt, ſe
maxima quæque ſubire pericula, vitamque
ipſam pro Regis atq; civium ſuorum ſalute pro-
fundere non dubitare. O Regem talibus militi-
bus, ô milites tanto Rege digniſſimos! Ne
quid igitur viribus ſuis, ſed omnia divino auxi-
lio tribuere videretur CAROLUS, nullam al-
liam pugnæ dabat teſſeram quam illam; JUVAN-
TE DEO. Hujus tum præſidiò fultus firma-
tusque, non ſine ſumma & ſuorum & hoſtium
admiratione caſtra adortus, tantâ fortitudine
pugnâvit, ut brevi ducum militumque ſuo-
rum virtute adjutus, primùm Moſcorum ag-
ge-

E

ge.

gerem expugnaret, & non multo post in me-
dios hostes fortissimi leonis instar irrumperet,
illorum agmina atque ordines turbaturus.
Dici non potest, quantum ibi fufum sit san-
guinis, cum duæ acies acerrime inter se con-
figentes arma armis, sclopos sclopis, enses
ensibus, tam arcte conjungerent. Ipse vero
Rex, qui cum tribuno Rhenschildio lævum
tuebatur cornu, eâ animi magnitudine munus
suum exsequebatur, ut non pugnanti, sed ru-
enti similis videretur, nunc instantes pro-
strando, nunc fugientes insequendo, nunc o-
pem ferendo pressis, nunc timidos delassatos-
que exhortando. Nulla vis hostium tanta e-
rat, quam Ille vel prudenti consilio vel stre-
nua manu non dissiparet: nulla resistentium
ferocia tanta, quæ constantiam Ejus atque
pugnandi ardorem infringeret: nulla tam im-
manis eorundem furor ac rabies, quam non
invicto animi robore superaret. Certe vel
ignavissimis quibusque stimulum ingens ad-
ditum fuisse oportet & calcar, cum ipsum Re-
gem, ipsum patriæ patrem pro tuenda ser-
vandaque Livonia sacratissimum caput devo-
vere, & inter confertissima hostium agmina
fulminanti gladio coruscum tam animosè tam-
que

que acriter præliari conspexerunt. Quicumque enim huic conflictioni interfuerunt, ultro atque ingenue fassi sunt, nullum se aut ducem prudentiorem aut fortiorem militem unquam vidisse. Proh DEUM immortalem! quantam Livonis, quantam ducibus, quantam singulis militibus fiduciam attulit tanti Regis præsentia. Neminem quidem vestrûm, Auditores, fugere arbitror, plerosque reipublicæ peritos, ut Rex ipse præliorum discrimina adeat, minime suadere, ne ipso forte pereunte, & universum pereat regnum. Sed vix obtemperandum est in extrema necessitate ejusmodi prudentum consiliis, minime alias spernendis, neque extraordinaria pericula communi vulgataque ratione possunt propelli. Ponite quæso ante oculos tam Suecorum quam Moscorum exercitum, atque omnia penitus penitusque considerate. Quis ducum ausus fuisset tantillas copias objicere tot hostibus tanta industria circumvallatis? imo, quis illorum, ut hoc fieret, suavisset alteri, neque veritus esset, ne clade accepta malum ingens ad se redundaret? Quis ducum tanta autoritate reliquis ducibus imperare, militum inflammare animos, prælium accendere, pugnam

nam ciere potuisset? Multa sane, imo pluri-
ma invictissimo CAROLO propria in hoc
prælio, neque cum ullo ducum militumque
communia fuerunt. Solus is quippe effecit,
ut summa inter duces esset concordia, atque
una quasi voluntas voluntati Regis dedita at-
que subiecta. Solus tanti facinoris existit au-
tor, & ut illud strenue fusciperetur, solus ve-
neranda majestate sua perfecit. Solus fortio-
ribus maximo fuit incitamento, ut ante ocu-
los Regis aut vincere aut mortem occumbe-
re egregium pulchrumque ducerent. Solus
aliis spem attulit certissimam, fore, ut meri-
tis olim afficerentur præmiis, cum Regem
ipsum æquissimum fortitudinis haberent spe-
ctatorem ac testem. Solus timidioribus aut
pudorem incutere potuit, ne Regem patrem-
que patriæ desererent; aut metum, se gravis-
simam pœnam, ni fortes se præberent, datu-
ros. Quæ quamvis ita sese habeant; non ta-
men strenuissimi duces militesque sua omni-
no laude sunt defraudandi. Quemadmodum
enim gloriæ occupavit culmen, qui solus
magnæ rei existit autor & dux: ita honore
secundi atque proximi sunt habendi, qui sa-
luberrimis aliorum consiliis modeste obtem-
pe-

1111

perant, & exemplum superioris imitando, sapienter ordinata fidelissime exequentur. Nolo hic meritis laudibus impertiri duces bellicosissimos, quorū alii aut ad Regis latus aut ante agmina sua extincti, immortalem post mortem adepti sunt gloriam; alii vero singulari Numinis beneficio adhuc vivunt, & ita vivunt, ut incredibili fortitudine omnium mentes oculosque in se convertant. Illustria quoque Nobilitatis decora, qui fidelem utilemque Regi navarunt operam, silentio jam prætereo, si modo fas est tantos filere viros, quorum & propriam & à majoribus acceptam, hac vero pugna magis illustratam gloriam famamque nostra non tantum ætas, sed omnis posteritas loquetur ac prædicabit. Pari ratione, quæ à militibus strenue fortiterque gesta sunt, tacita relinquo, & abunde sufficere arbitror testimonium ab ipso hoste perhibitum. Ducum enim captivorum, nescio quis, ingenue palamque confessus est, se, cum tot interfuerit præliis, nunquam tam vehementem tamque ferocem oppugnantium vidisse impetum, & antea se decertasse cum hominibus, nunc vero immanes leones ac tigrides esse expertum. Tanti, tanti nimirum est Regem adesse exer-

F

ci-

citui, imo ante signa fuorum incedere, atque cunctos ad præliandum excitare. Talibus ergo ducibus militibusque Rex contra hostem ductis intra trium, an quatuor horarum spatium quadruplicem hostium numerum profligavit, adeoque perterrit, ut non sensim cederent, sed incitato jam cursu terga verterent. Quæcunque patebat ad fugam via, hac metu dissipati erumpebant, atque sua, quæ paulo ante ad tutelam corporis sumserant arma, turpiter projiciebant. Alii sese recipiebant Ivanogrodium, alii saltus & ignotas sequentibus latebras petebant. Plerique, cum hostis urgeret, ponte tanto oneri cedente, in fluvium præcipitabantur, adeo, ut quos non absumperat ferrum, gurgitibus haurirentur. Reliqui, quorum ingens adhuc erat multitudo, depositis armis, supplices Regis clementiam implorabant. Et sane tanta victoris erga victos erat moderatio, ut illico illorum concederet precibus, hac tamen lege, ut arma & signa sibi traderent. Egregium profecto spectaculum erat, ac miraculo simillimum, cum tot duces ac milites nudis capitibus incederent, eumque juvenem Heröem inclinato corpore suum venerarentur triumphato-

to-

torem, cuius anrea irriferant atatem, quem-
que avitis provinciis spoliandum esse censue-
rant. Quid? quod ipse Crojus, quem Magnus
Moscoviæ Dux cum summo imperio exercitui
suo præfecerat, una cum prætore Weydio, nec
non supremo operum bellicorum archite-
cto Allardo, & Polonorum Legato, Comite
Langio, aliisque tribunis, quos omnes hic
enumerare & nimis longum, & tædiosum for-
tassis foret, unius gratiæ se permiserunt. Quæ
victoria ne sine spoliis esset, tantum exuvia-
rum, armorum, tormentorum, manubiarum-
que in castris relictarum à Suecis collectum
est, ut eorum vix iniri queat numerus. O
rem inauditam! ô triumphum ad omnem po-
steritatis memoriam insignem! Abibant ho-
stes, vana virium fiducia antea elati, nunc
verò fracti animis, magno cum dedecore;
excedebant cum pudore, evadebant cum pal-
lore, erumpebant cum ignonimiâ, & fugien-
do Suecis victoriam triumphumque relin-
quebant. Nimirum vicerant hi Deo vindice, ju-
stitiâq; causæ freti, fortiter resistendo insisten-
doque cedentibus, & nunc cunctorū applausu
lætantur, exsultant, triumphant. Jamq; Narvam
abactis hostibus ubique fama, nec illa mendax,
sed

sed veracissima apud omnes Europæ populos extollit. Audit Polonia, & obstupescit; percipit Anglia, & gaudet; cognoscit Belgium, & applaudit; credit Cimbria nostra, & admiratur; soli Mosci fremunt, indignantur, & ingemiscunt, quod pro honore opprobrium, pro gloria contemptum, pro victoria cladem, pro triumpho denique ignominiam reportarunt, Livonisque durissimum servitutis jugum imposituri, post quartum obsidionis mensem turpissimam arripuerunt fugam. Surgite hic certatim excelsa ingenia, &, quibus præclare gesta in annales referre datum est, hoc tam insigne, tamque stupendum facinus posteritati memorate! Neque enim hoc tale est, quod ingrato silentio premi, sed quod celebrari omnino apud omnes debet, idque eo magis, quo certius constat, hanc victoriam non tam humanis viribus, quam præsentis potentissimi Numinis auxilio esse adscribendam. Etenim si numerosissimi hostis rationem habere voluissimus, quis nostrum, Auditores, fuit, qui non Moscis potius quam Suecis tribuisset palmam, totamque adeo Livoniam amissam deperditamque judicasset. Sed solius DEI providentiæ singulari accepta hæc

hæc referenda sunt, quippe quæ barbarorum
retudit impetum, inque militum animis oc-
cultâ quadam vi pugnandi ardorem vincen-
dique cupiditatem accendit. Pariter, quod
Livonia maximo discrimine atque periculo
erepta est, solius DEI tribuendum est provi-
dentia singulari. Hac tu freta, ô pugnacissima
Narva, irruentes hostes à muris vallisque tu-
is propulsaisti strenue, eorumque machinatio-
nes atque insultus soluta tandem obsidione
feliciter superasti. Quis, quæso, effecit, ut
adventantes Mosci initio te obsiderent poti-
us, quam summis statim viribus oppugnarent,
eoque moram tibi perquam salutarem trahe-
rent, donec prolapsæ munitiones tuæ refice-
rentur, tormentorumque sedes extruerentur
altius ac firmarentur? quis, nisi DEUS, po-
puli sui curam gerens? quis Regis animum
flexit ac permovit, ut, non dicam, missis co-
piis suppetias tibi ferret, sed ipse relicto Re-
gno in auxilium advolaret? quis, nisi ille
DEUS, in cuius potestate Principum animi
sunt? Quis sub ipsam hostilium castrorum op-
pugnationem tantam nivium cœlitus demi-
sit vim, ut hostibus adimeretur prospectus,
quo minus Suecos jam sibi imminentes obser-

G

va-

varent? quis, nisi præpotens ille DEUS, qui scelera mortalium ulturus, nubibus infidet tanquam currui, & nive, pluvia, ac igne utitur administris? Quis arrogantissimis hostibus trepidationem incussit? quis eosdem in fugam ignominiosam coniecit? quis ingentem illorum multitudinem in profluentem præcipitavit? quis? amabo, quis? nisi ille, quo exsurgente dissipantur inimici ac disperguntur? Hic, hic, inquam, defensorum ac propugnatorum tuorum vires supra morem adauxit, & generositatem in ipsorum pectoribus supra fidem excitavit. Hic invictissimum CAROLUM tuum inter tot infensa agmina, micantesque gladios, interque tot tormentorum fulmina, & tantas circa ipsum cadentium catervas, protexit, servavit, salvumque præstitit. Testem hic posterorum, imo etiam hodie viventium fidem appello. Quis credet, octo duntaxat cohortes, quæ vix octo militum millia explebant, supra octoginta Moscorum millia fortiter pugnando sustinuisse, imo tandem in fugam avertisse, qui inani virium suarum confidentiâ freti, fugare omnes se posse, nimis arroganter sibi persuaserant. Fuit hic divini Numinis favor ac benigni-

nignitas, quæ sane in toto hoc negotio miris
fese modis luculentisque signis conspicien-
dam præbuit. Quæ cum tanta sint, ut omni-
um expectationem ac pene fidem superent,
quid æquitati, quid pietati, magis consentane-
um est, quam ut grato animo hæc tam immen-
sa beneficia agnoscamus, Deoque Optimo
Maximo ea, qua par est, reverentia agamus
gratias? Age igitur, Livonia, age Suecia, a-
gite, quotquot Regi CAROLO aut subestis,
aut bene cupitis, provinciæ, inflate buccinas,
cantate carmina, & nervorum vocumque can-
tibus triumpho hujus autorem DEUM laudate,
extollite, celebrate. Nos quemadmodum una re-
ligione vobiscum sociati, tanti beneficii magni-
tudine non minus DEO nos obstrictos devin-
ctosque agnoscimus; ita vestris nostras quo-
que voces jungimus, ac Te DEUM immorta-
lem laudamus, Tibi Christe Servator gratias
agimus, sentiendo quidem copiosius, quam lo-
quendo. Tu reipublicæ tuæ laboranti consului-
sti, Tu populum tuum servasti, Tu templis atque
altaribus tuis opem tulisti. Nostra salus, tua
est laus; nostra securitas, tuus honor; nostra
lætitia, tua gloria. At enim dicetis, Audito-
res! Nihilne ad barbaros fugandos profuit sa-
gacissi-

gacissimi; & ad omnem casum promptissimi
Regis providentia; nihil labor in negotiis, ni-
hil fortitudo in periculis, nihil industria in a-
gendo, nihil denique celeritas in conficien-
do? An frustra exercitui suo præfuit invictus
ille CAROLUS, frustra adversariorum castra
adortus est, frustra adeo fortiter dimicavit,
frustra hostem in fugam egit? Minime gen-
tium. Etenim, si verum est, de quo nemo du-
bitat, cœleste Numen vix ulla hodiè supra na-
turæ ordinem ac vires perficere miracula, sed
omnia rerum ab se conditarum, in prinis vero
hominum ope ac ministerio agere: quis vel
ex hoc non intelligit facile, quantum digni-
tatis, quantum venerationis, quantumque præ-
rogativæ tribuendum sit fortissimo CAROLO,
quod non casu aliquo, sed ipsius Dei nutu ac fa-
vore singulari ad tanti negotii administrationē
non factus, sed natus esse videatur? Dudum
scilicet prævidit divina mens, quanta in Ipso
futura esset pietas, quanta sincerioris religio-
nis defendendæ cura, quantus erga cives suos
amor, quanta in rebus omnibus solertia,
quanta fides, quanta animi generositas, quanta
humanitas, ut adeo mirum nemini videri que-
at, hunc CAROLUM verè Magnum à DEO
electum

electum esse ad tantos tamque magni momenti res perficiendas, quibus majorum suorum gloriam adhuc dum juvenis adæquaret. Jactitent nunc regna alia fortissimos, quos aluerunt Principes; extollant Athenæ Miltiadem, quem Marathonia pugna reddidit immortalem: mirentur Epaminondā Thebæ, qui moriendo victoriam suis reliquit: innumeris laudibus efferat Alexandrum suum Macedonia, quem virtus atque felicitas fecere Magnum: sempiternæ gloriæ commendet Hannibalem Carthago, qui maximo terrori ipsis fuit Romanis: collaudet suum Cæsarem Roma, quem fortitudo ad summum imperii fastigium evexit: Tibi ô Suecia, divino munere contigit, quod nescio an ulli genti, ut ex Te & pietatis maxime studiosi, & prudentissimi, & fortissimi Reges atque Duces semper processerint. Non jam in remotiora sæcula vos remittam, Auditores, nec commemorabo plures Carolos, Tordones, Ericos, Gotharios, & reliqua magna magnorum Heroum nomina: ad eos tantummodo provoco, quos CAROLUS Noster vel sanguine contingit, vel inter Majores Parentesque numerat. In quibus quam maxime togæ bellicque artibus

H

emi-

eminiit GUSTAVUS ADOLPHUS, Princeps pietate, justitia, prudentia, animique magnitudine & constantia insignis, cujus stupenda facinora non minus pro salute patriæ, quam religione incredibili fortitudine pariter ac felicitate patrata, atque summorum ingeniorum præconiis, monumentisque publicis æternitati jam dudum consecrata meam prædicationem haud requirunt. Nec minorem apud posteros laudem consecutus est CAROLUS GUSTAVUS, illius ex sorore nepos, maximus Polonorum Moscorumque terror, eo imprimis nomine inclutus ac celebratus, quod uno tempore sex potentissimorum hostium impetus sustinuerit. Et quid dicam de Regis Nostri Genitore CAROLO XI? quid de summa, quæ in Illo fuit belli peritia? quid de admiranda laborum tolerantia? quid de indefessa fortitudine? quid de victoriis proprio ipsius ductu ab hoste reportatis? Testes vos appello, qui aut res ab Illo gestas legistis, aut Illum vidistis vivum, acerbissimumque ac præmaturum ejus obitum tacito adhuc dolore prosequimini? Vos, vos, inquam, appello, quibus faciem majestatis plenam, atque fortiter suscepta administrataque bella intueri pro-

propius, & admirari licuit: Vidistis ne unquam Regem aut ad pericula profuis adeunda paratiorem, aut qui cum pluribus, iisque diversis ac potentissimis hostibus uno eodemque tempore acrius vehementiusque depugnaverit? neminem, puto, vidistis. Quæ cum ita sint, Auditores, quid mirum, si ex tam fortibus aquilis non imbellis prognata fuerit columba? quid mirum, si in uno CAROLO XII. universa illa possideat Suecia, quæ in singulis amiserat? Vultis pietatem? aspiciate CAROLUM; vultis fortitudinem? aspiciate CAROLUM; vultis animi magnitudinem? aspiciate CAROLUM; et, ut paucis multa complectar, vultis perfectissimum virtutum omnium exemplar? aspiciate CAROLUM. O gloriosum, ô salutare, ô gratiosum Suecis nomen! Quis proinde illos non felices diceret, quibus sub ejusmodi Regis imperio tutis esse licet? quem ipse DEUS ad id videtur finxisse, ut salutem ipsorum atque commoda procuraret, eosdemque ab injuriis, & incurrentium hostium impetu defenderet? quis non beatos prædicaret Livonos, qui ejusdem CAROLI auxilio & virtute ab infestis Moscorum insultibus liberati, in certissimam spem pristinae tranquillitatis propedi-

em

em recuperandæ adducuntur. Quanta vero Tibi, ô Rex Invictissime, CAROLE, debetur gratulatio, quod tanta cura, tantâ vigilantia, tantaque promptitudine sine auxilio externo, domestico tantum subnixus milite, hostem tam validum, tamque numerosum propulsa- sti strenue; quodque omnium opinione ce- lerius cives tuos incolumes, Narvam ab obsi- dione liberam, Livoniam ab exitio tutam, i- mo ipsam puriorem religionem à corruptelis immunem illibatamque præstitisti. Servet Te ac tueatur divina Majestas in perennem regni Suecici gloriam, reique publicæ Chri- stianæ emolumentum & incrementum: stabi- liat folium Tuum, inter Europæa regna nulli nec amplitudine, nec robore facile conce- dens: confirmet contra fraudulentas inimico- rum machinationes imperium Tuum: pro- speret cœpta tua pace belloque: fortunet ar- ma Tua, & non nisi fero ad splendidius illud, nullisque vicissitudinibus obnoxium cœlo- rum regnum, unde ortum trahis, Te evehi patiatur. Te quippe salvo, salva erit Suecia, salva Livonia, salva Ecclesia, salvi quotquot salutem ac felicitatem Tuam amant, desiderant, exoptant.

Pom

Ge 3656

20

sb.

①

reiner
Vom
1078 ml

13

ORATIO.
CAROLO. XII.

REGI. SVECORUM

INVICTISSIMO

OB. LIBERATAM. AB. OBSID.
ET. REPORTATAM.

VICTORIA

dicta

A.

JOSIA. HENRICO.

HENRICI. FILII.

IPSO. DIE. CAROLO.

SACRO.

A. clō b ccl.

KILONI.

LITERIS. BARTHOLDI. REUTERI. A.

